

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 2/2007 rd**

**Berättelse om regeringens åtgärder under år
2006**

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 april 2007 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2006 (B 4/2007 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten ska lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Matti Pukkio, överinspektör Martti Myllylä, lagstiftningsråd Tarja Kröger, äldre regeringssekreterare Päivi Kantanen och arbetsmarknadsråd Eero Polus, arbetsministeriet

- direktör Tarja Heinilä-Hannikainen, medicinalråd Asko Aalto, regeringsråd Jaakko Hanula, regeringssekreterare Antti Janas, konsultativ tjänsteman Heikki Palm och överläkare Tuula Putus, social- och hälsovårdsministeriet
- undervisningsråd Arja Mäkeläinen, regeringsråd Timo Lankinen och överinspektör Jaana Hätälä, undervisningsministeriet
- överinspektör Tuula Sillanpää, Jämställdhetsombudsmannens byrå
- generaldirektör Harri Vainio och avdelningsöverläkare Henrik Nordman, Arbetshälsoinstitutet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har behandlat regeringens berättelse till de delar som faller inom dess behörighet. Dessutom har utskottet behandlat den bifogade sysselsättningsberättelsen för 2006.

Utskottets uttalanden

Utskottet har bedömt de uttalanden som riksdagen godkänt på förslag från utskottet. Utskottet anser att regeringens utredningar och ställnings-

taganden är som sig bör men med följande anmärkningar.

Jämställdheten vid vårdnaden om barn

I samband med behandlingen av propositionen om revidering av jämställdhetslagstiftningen förutsatte riksdagen att regeringen utreder om det i frågor som gäller vårdnad om barn på grund av lagstiftningen, förvaltningspraxis eller myndigheternas attityder fattas beslut som diskriminerar fäder och i förekommande fall vidtar åtgär-

der för att kvinnor och män ska behandlas lika i vårdnadsfrågor.

Regeringen redogör i berättelsen för hur ärenden som gäller vårdnad om barn behandlas inom socialväsendet och vid domstolar och konstaterar att domstolarna i vart tredje fall bestämt att barnet ska bo hos pappan och i 65 procent av fallen hos mamman. I resten av fallen bor barnet en vecka åt gången hos pappan respektive mamman. Enligt berättelsen har pappornas ställning i domstolarnas slutliga beslut alltså inte varit så dystert som man tidigare trodde. Regeringen menar att frågan inte ger anledning till vidare åtgärder.

Av berättelsen framgår det att det inte gjorts någon heltäckande undersökning av om det i ärenden som gäller vårdnaden om barn och umgängesrätt fattas beslut som diskriminerar pappan. Merparten av dem som jobbar med sådana frågor inom den sociala sektorn är kvinnor och det är överlag svårt för kommunerna att locka till sig tillräckligt med yrkeskompetenta socialarbetare som uppfyller behörighetsvillkoren. Utskottet instämmer i regeringens ståndpunkt att man genom att se till att de anställda har adekvat yrkeskunskap och specialkompetens och att tjänster finns att tillgå i tillräcklig omfattning kan bidra till att föräldrarna blir likabehandlade inom socialsektorn.

Föräldrarna ingår för det mesta avtal om vårdnaden. Det är utmärkt, menar utskottet, om föräldrarna kan komma överens om vårdnaden och underhållet med hänsyn till de negativa effekter vårdnadstvister har för både föräldrar och barn. Men utskottet finner det trots allt angeläget med en noggrannare undersökning av föräldrarnas ställning när vårdnadsbeslut fattas. Det vore intressant att exempelvis få veta om föräldrarna har en förhandsuppfattning om mammans starkare position i vårdnadstvister och hur denna uppfattning påverkar vårdnadsavtalen.

Med stöd av det ovan sagda anser utskottet att riksdagens uttalande om saken ska fortsatt bevakas.

Samhällsgarantin för unga

Regeringen rapporterar att undervisnings- och arbetsministerierna i samråd börjat verkställa utbildnings- och samhällsgarantin för unga från och med 2005. I fråga om utbildningsgarantin är undervisningsministeriets ambition att minst 97 procent av dem som går ut grundskolan 2008 ska börja gymnasiet, inleda yrkesutbildning eller söka sig till påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen samma år. År 2005 var andelen 95,1 procent.

Samhällsgarantin fullgörs genom att alla arbetslösa under 25 år erbjuds en aktiv lösning när de varit arbetslösa i tre månader. År 2006 spräckte 30 700 unga tremånadersgränsen och med 21 600 av dem kom man överens om åtgärder. Samhällsgarantin fullföljs alltså till ca 70 procent.

Enligt information till utskottet kan alla unga som går ut grundskolan inte erbjudas en studieplats för fortsatta studier. Störst är bristen på studieplatser i huvudstadsregionen. Alla ansträngningar till trots får en del av dem som klarat grundskolan ingen studieplats. Det är ytterst få, menar utskottet, att studieplatserna inte räcker till. Med tanke på de allt mindre årskullarna som kommer ut i arbetslivet och den hotande bristen på arbetskraft har vårt land inte råd att neka en enda ungdom utbildning på andra stadiet. Utbildningsplatserna på andra stadiet måste enligt utskottets mening fås att motsvara behovet och samhällsgarantin fullgöras så att alla berörda ungdomar fångas upp. Dessutom vill utskottet framhålla att när en ung person anmäler sig som arbetslös bör aktiva åtgärder för att styra in honom eller henne på utbildning, arbetspraktik eller jobb vidtas genast och inte efter tre månader.

Årligen ställs ungefär 3 500 av dem som går ut grundskolan utanför såväl utbildning på andra stadiet som arbetslivet. Av dem väljer ca 1 500 påbyggnadsundervisning i grundskolan. En fjärdedel av dem som avlagt yrkesinriktad grundexamen, alltså i runt tal 11 000 unga, får inte jobb direkt efter sin examen. Enligt inkommen utredning förefaller det som om ca 15 pro-

cent av alla utexaminerade, dvs. 6 500 personer, aldrig kommer in på arbetsmarknaden.

Av dem som går ut grundskolan med avgångsbetyg får mindre än hälften en studieplats för fortsatta studier redan samma år medan 80 procent lyckas skaffa sig en studieplats inom två år efter gymnasiet. Andelen som inte kommer in till utbildning eller får jobb ligger kring 4 procent. Dessutom tar ca 6 000 unga årligen anställning med enbart studentexamen i bagaget. På årsnivå avbryter omkring 35 000 studerande sin utbildning, men 20 procent av dem fortsätter studera någon annanstans eller avlägger examen vid en annan läroinrättning.

Utskottet känner stor oro särskilt för de unga som samhället inte når med sina åtgärder. Många av dem kommer från familjer där arbetslösheten i vissa fall sträcker sig över två generationer. År 2004 uppges det ha funnits 43 000 unga som inte var arbetslösa arbetssökande eller studerade, gjorde värnplikten, var pensionerade eller bodde utomlands. Siffran inkluderar de 12 000—15 000 unga som är hemma och tar hand om sitt barn, men var de övriga ca 30 000 håller hus vet ingen med säkerhet.

Dessa ungdomar som samhällsgarantin inte nått måste enligt utskottet i mån av möjligt fångas upp och erbjudas utbildning och arbetskraftsservice. En del unga har tack vare uppsökande ungdomsarbete engagerats i verkstadsverksamhet. Det uppsökande ungdomsarbetet behöver definitivt få mer resurser för ändamålet för att så många unga som möjligt ska omfattas av samhällets åtgärder, menar utskottet

Sysselsättningsberättelsen 2006

Arbetsministeriet ska enligt 1 kap. 6 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice årligen som ett komplement till regeringens åtgärdsberättelse lämna en sysselsättningsberättelse, i vilken redogörs för hur målen för den offentliga arbets-

kraftsservicen har uppnåtts samt för arbetskraftsservicens situation och utveckling.

Sysselsättningsberättelsen 2006 bjuder på ett utförligt informationspaket om hur sysselsättningssituationen utvecklats och vilka arbetskraftspolitiska åtgärder som vidtagits under året. Berättelsen ger en bra bild av regeringens sysselsättningspolitik och hur den utfallit.

Mest ökade antalet sysselsatta i kategorin 60—64 år där sysselsättningsgraden steg till 37,2 procent. Det bevisar att allt fler äldre arbetstagare stannar kvar längre i arbetslivet. Men det är fortsatt mycket svårt för arbetslösa personer över 50 år att få ett nytt jobb.

För första gången var de äldre mer engagerade i arbetslivet än de unga. Sysselsättningsgraden var 54,6 procent för kategorin 55—64 år medan den för kategorin under 30 år var 52,9 procent. Den låga sysselsättningsgraden för unga beror delvis på långa studietider men också på att så många tar ett sabbatsår.

EU-statistik visar att sysselsättningsgraden för medelålders män utan familj är lägre i Finland än i EU i snitt. Av de finländska medelålders männen med barn under 12 år hade mer än 91 procent jobb, vilket i stort sett motsvarar EU-medelvärdet. Däremot var sysselsättningsgraden för män som inte har barn under 12 år 78,8 procent i Finland mot EU-genomsnittet 85,6 procent. I ljuset av statistiken förefaller det alltså som om en ansevärd del av de medelålders männen utan familj står utanför arbetsmarknaden och hotas av marginalisering. Utskottet ser det som angeläget att man utreder orsakerna till det svaga sysselsättningsläget bland familjelösa medelålders män och försöker hitta metoder för att hjälpa upp situationen.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

AjUU 2/2007 rd — B 4/2007 rd

Helsingfors den 8 juni 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd (delvis)
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Susanna Haapoja /cent
Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Merja Kuusisto /sd

Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd
Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.